

Kulturnämnden
Tjänsteskrivelse till kulturnämnden

Datum:
2020-05-14

Diarienummer:
KTN-2020-00299

Handläggare:
Pia Sörås Staflin

Yttrande över detaljplan för Bälinge-Nyvla - samråd

Förslag till beslut

Kulturnämnden föreslås besluta

1. **att** till plan- och byggnadsnämnden avge upprättat samrådsyttrande avseende detaljplan för Bälinge-Nyvla.

Sammanfattning

Kulturnämnden har möjlighet att lämna synpunkter på detaljplan för Bälinge-Nyvla i samrådsskedet. Kulturförvaltningen bedömer att förslaget till detaljplan på ett övergripande plan inte orsakar skada på det rika kulturarv som finns i och kring planområdet, utan istället möjliggör ett attraktivt boende i en miljö med kulturhistoriska kvaliteter. Kulturförvaltningen vill dock förorda att runstenen RAÄ Bälinge 73:1 inte föreslås flyttas från nuvarande plats vid Nyvlavägen. Kulturförvaltningen bedömer också att den övergripande gestaltningsidén som innebär en tätare bebyggelse i sydvästra delen, intill Nyvla gård bör omprövas.

Ärendet

Kulturnämnden har möjlighet att lämna synpunkter på detaljplan för Bälinge-Nyvla i samrådsskede 6 april – 22 maj 2020 och har fått förlängd svarstid till 29 maj.

Detaljplanen syftar till att möjliggöra ca 75 bostäder, en lekpark, en pumpstation och delvis ny dragning av Nyvlavägen. Området är inte tidigare detaljplanelagt. Kulturförvaltningen gör följande bedömning av planen avseende kulturarv som berörs.

Trakten kring Bälinge är mycket rik på fornlämningar. Genom planområdet löper en gammal vägsträckning (Tingstuvägen) och en runsten (RAÄ Bälinge 73:1) står inom området. Ytterligare fornlämningar (boplatsytter, spår av gravar, samt rester av en medeltida byggnad och tegelugnar) finns inom området, och är utredda respektive

förundersökta inom planarbetet. Fornlämningarnas omfattning har medfört att en del av planprogramsområdet uteslutits ur detaljplanearbetet av kostnadsskäl.

Cirka 300 meter norr om planområdet ligger den s k Tingstukällan – en medeltida tings- och avrättningsplats som varit i bruk fram till 1700-talets början. På platsen finns ytterligare en runsten, vilket vittnar om den långa kontinuiteten på platsen. Nyvla by har anor från medeltiden (tidigaste belägg 1357 ”in Nyuile”). Planområdets nuvarande karaktär utgörs av jordbruksmark intill Nyvla by samt i söder angränsande villabebyggelse.

Kulturförvaltningen bedömer att förslaget till detaljplan på ett övergripande plan inte orsakar skada på det rika kulturarv som finns i och kring planområdet, utan istället möjliggör ett attraktivt boende i en miljö med kulturhistoriska kvaliteter. Kulturförvaltningen vill dock förorda att runstenen RAÄ Bälinge 73:1 inte föreslås flyttas från nuvarande plats vid Nyvlavägen. Kulturförvaltningen bedömer också att den övergripande gestaltningsidén som innebär en tätare bebyggelse i sydvästra delen, intill Nyvla gård bör omprövas.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2020-05-14

Bilaga Samrådsyttrande – Bälinge-Nyvla

Planhandlingar finns att hämta på:

<https://bygg.uppsala.se/samhallsbyggnad-utveckling/detaljplanering/detaljplaner-oppna-for-synpunkter/>

eller

<https://bygg.uppsala.se/samhallsbyggnad-utveckling/detaljplanering/avslutade-samrad-eller-granskning-2020/>

Kulturförvaltningen

Sten Bernhardsson
Direktör, chef för kulturförvaltningen

Kulturnämnden

Datum:
2020-05-14Diarienummer:
KTN-2020-00299Handläggare:
Pia Sörås Staflin

Samrådsyttrande över detaljplan för Bälinge-Nyvla (PBN-2012-020020)

Kulturnämnden bedömer att förslaget till detaljplan på ett övergripande plan inte orsakar skada på det rika kulturarv som finns i och kring planområdet, utan istället möjliggör ett attraktivt boende i en miljö med kulturhistoriska kvaliteter. Sådana kan med fördel lyftas fram i gestaltning av till exempel lekplats och stråk i området.

Kulturnämnden vill dock förorda att runstenen RAÄ Bälinge 73:1 inte föreslås flyttas från nuvarande plats vid Nyvlavägen. Att den inte står på ursprunglig plats är inte ett skäl att flytta den. På nuvarande plats utgör den ett avläsbart uttryck för hur man under andra halvan av 1800-talet i nationalromantisk anda manifesterade stora gårdar genom att flytta runstenar till gårdstun eller uppfart. Vidare tillför runstenen kvalitet i det nya bostadsområdet. Runstenen kan endast flyttas efter tillstånd av Länsstyrelsen.

Kulturnämnden bedömer också att den övergripande gestaltningsidén (planbeskrivningen s. 7) som innebär en tätare bebyggelse i sydvästra delen, intill Nyvla gård bör omprövas. I planbeskrivningen anges ”tätare bebyggelse med en skala som möter upp de befintliga gårdsmiljöerna och byggnadsvolymer i Nyvla i syfte att skapa en förstärkt bykänsla med lantlig karaktär” (s 11). Byggnaderna föreslås ha en nockhöjd på upp till 12 meter med möjlighet till tre våningar. Det kan ifrågasättas om den typ av bebyggelse som föreslås kan karakteriseras som lantlig, och den anknyter inte på något naturligt sätt till den historiska bybildningen. De volymer som motsvarar denna nockhöjd i Nyvla by utgörs av enskilda stora ekonomibyggnader.

Sammanfattningsvis leder Kulturnämndens samlade bedömning ur kulturarvsperspektiv till följande förslag till justeringar av planförslaget:

- att runstenen RAÄ Bälinge 73:1 infogas i planen som en del av en attraktiv boendemiljö.
- att planområdet i sin helhet regleras med friliggande småhus, för att i möjligaste mån bibehålla den lantliga karaktären och ansluta som en naturlig

årsring till intilliggande villabebyggelse. Byggnader med 12 meters nockhöjd / tre våningar bör inte tillåtas.

Kulturnämnden

Linda Eskilsson

Ordförande

Samuel Lundström

Nämndsekreterare